

ÓDOR LAJOS

MINDENTUDÓK KÉZIKÖNYVE

ÍGY LEHETSZ TE IS GÉNIUSZ

BEVEZETŐ

„A 42-es egy szép szám, amit hazavihetsz és bemutatathatsz a családnak.”

Douglas Adams

Az elkövetkező technológiai forradalom küszöbén, az éghajlatváltozás súlyos következményei és más globális megatrendek, például a népesség előregedésének és a deglobalizációnak az árnyékában nem fontos, hogy képes-e bárki felsorolni Honduras összes fontos iparágát. Az sem lényeges, hogy egy tollbamondásban a megfelelő helyre rakja-e ki a pontot vagy a vesszőt. Ne akarjunk versenyezni a Google keresőmotorjával vagy a szalaggyártás robotjaival. Koncentráljunk inkább azokra a dolgokra, amelyekben ma a leghasznosabbak lehetünk. Az emberiséget évszázadok óta a *kíváncsiság és az új ötletek* lendítik előre.

A könyv célja, hogy *inspirálja* a nyitott gondolkodású embereket. Hogy képesek legyenek kritikusan gondolkodni, hogy a dolgokat összefüggésekbe helyezték. A körülöttünk lévő világ jobb megértése érdekében, és hogy megfontolt, tudatos polgárok legyünk, akik kevésbé fogékonyak a manipulációra, a téveszmékre, az álhírekre vagy a hoaxokra.

Hogyan született meg a könyv?

A könyv fő producere a koronavírus volt. Az egyébként békés közgazdász a szomszéd szobából elképedve hallgatta, hogyan is működik a közoktatás Közép-Európában. Megtapsoltam volna, ha éppenséggel a múlt században élnénk. De az idők nagyon megváltoztak. Természetesen nem azt állítom, hogy minden rosszul működik az iskolákban. Távolról sem. A tanárok többnyire megtesznek minden tőlük telhetőt. Az én ízlésem szerint azonban sok fontos téma hiányzik az oktatási folyamatból, és még mindig a magolásé a főszerep. Így lettem frusztrált apuka, akinek valahogy le kellett vezetnie a feszültségét. Ahelyett, hogy káromkodtam és tényérokat törtem volna össze, megírtam ezt a könyvet. Először csak néhány feljegyzést szerettem volna papírra vetni a lányomnak, aki 2023-ban érettségizett. Különleges ajándékként apától, egy olyan ajánlás kíséretében, hogy „Jó szórakozást!

Íme, néhány gondolat, amit apa fontosnak tart az életben, ebben a században”. Később a barátaim meggyőztek arról, hogy egy ilyen könyv hasznos lehet az olvasók szélesebb köre számára is.

Kinek szól?

Mindenkinek, aki tudni szeretné a választ az olyan jellegű kérdésekre, mint a miért? és a hogyan?, és aki tudja, hogy az olyan kérdésekre, mint a ki?, mi? és hol?, itt a Google. *Mindenkinek, aki jobban meg akarja érteni a 21. századi életet.* Azoknak, akik azt szeretnék, hogy legalább halvány fogalmuk legyen a *jelenlegi kor fontos témáiról*. Ezért választottam olyan nyelvezetet és formátumot, amely a középiskolai végzettségűek és a korábban születettek számára egyaránt elérhető. Az olvasáshoz mindössze nyitott elmére van szükség, semmi többre. Természetesen egyes témák nehezebbek, mint mások, ezért a nehézségi fok alapján csillagokat rendeltem a fejezetekhez. De még a háromcsillagosnál sem kell pánikba esni. A támpontokat adó gondolatok ezekben a fejezetekben is egyértelműek.

Nem túl nagyravágó vállalkozás?

Talán az. Ezért szükséges már az elején leszögezнем, hogy ez *nem tankönyv*. Messze nem vagyok minden téma szakértője. A könyv címe ezért bizonyos távolságtartással kezelendő. *Én csupán idegenvezető vagyok*, aki megmutatja a látnivalókat. Vagy utazásszervező, aki az olvasó kezébe nyom egy katalógust a kirándulási célpontokkal. Érthető, hogy a legfontosabb megállapításokat nem lehet néhány oldalban részletesen ismertetni. Nem is ez a célom. Másrészt azonban szeretném meggyőzni önöket arról, hogy az életet tudományos szemmel is szemlélhetjük. Valójában egy tudományos gondolkodásmódot és világnézetet marketingelek. Az utóbbi időben ugyanis az alternatív tények és a hoaxok túl nagy médianyilvánosságot kaptak. Ha bármelyik téma elnyeri a tetszésüket, a könyv végén megtudhatják, hol mélyedhetnek bele a probléma részletesebb tanulmányozásába, hogy jobban megértsék az összefüggéseket. Ha már akár egyetlen plusz tudomány népszerűsítő mű elolvasására rábeszéltem önöket, az igyekezetem nem volt hiábavaló. Szóval jól jegyezzék meg: a könyv olvasása közben úrhajósok leszünk, akik madártávlatból tekintünk az egyes témákra, nem pedig búvárok, akik mélyen érintik a felvetett problémaköröket.

Miért éppen 42 téma?

Az én generációm pontosan tudja, hogy a 42-es szám a válasz az élet, a világmindenség meg minden kérdésére. Legalábbis ezt állítja Douglas Adams a *Galaxis útikalauz stopposoknak* című könyvében. És miért van ez így? A magyarázatot maga a szerző adja meg abban az idézetben, amellyel a Bevezető kezdődik. A kevésbé sci-fi ihlette válasz a következő. Amikor elgondolkodtam azon, hogy mely témákat tartom lényegesnek, arra jutottam, hogy a húsz siralmasan kevés, a száz viszont borzasztóan sok. A listámon körülbelül negyven téma szerepelt. Aztán eszembe jutott Adams, és úgy döntöttem, átveszem tőle ezt a negyvenkettőt, és ennyi témát mutatok be az olvasóimnak.

Miért épp ez a 42 téma?

Kezdetől fogva azt akartam, hogy a lista olyan témákat tartalmazzon, amelyek az „így működik a világ, ezt egyszerűen ismerni kell” kategóriába tartoznak. Más szóval, ezek az *alapvető ismeretek*. Aztán hozzáadtam a „médiában ebben a században gyakran hallani fogsz ezekről az aktuális nagy kérdésekről” kategóriát. Ez a mai világ egyfajta *mozgatórugója*. Végül nem akartam kihagyni, hogy „*hogyan váljunk jobb állampolgárrá, hogyan éljünk boldog és teljes életet, és hogyan legyünk a társadalom értékes tagjai*”. Természetesen a fejezetek szigorúan ebbe a három fiókba való beskatulyázása nem lehetséges, de ez irányadó volt számomra a gondolkodás során.

Tisztázzuk már a legelején, nem állítom, hogy ez a lista az egyetlen és helyes. Nincs nálam a bölcsék köve. Bár több szakértővel konzultáltam a kiválasztás során, a végső lista *az én szubjektív világomat tükrözi*, annak minden pozitív és negatív aspektusával együtt. Másrészt biztos vagyok benne, hogy más szerzők sem teljesen eltérő listákkal állnának elő. Konzultációim ellenére azt hiszem, a valódi tudósok megbocsátják nekem, ha a könyvben néhol túlságosan leegyszerűsítő metaforák szerepelnek vagy kimaradtak fontos fogalmak. A korlátozott terjedelem elkerülhetetlenül azzal jár, hogy kompromisszumokat kell kötni az ötletek mélységére és terjedelmére vonatkozóan egyaránt.

Hasznos tanácsok

Ez a könyv nem olyan, mint egy krimi, *nem kell feltétlenül egymás után olvasni* az egyes fejezeteket. Nem a végén derül ki, ki a gyilkos. Minden egyes fejezet

önmagában is megállja a helyét és érthető. Persze több összefügg, és ilyenkor kereszthivatkozásokat is alkalmaztam a szövegben. Ne essünk pánikba (Don't panic! A *Galaxis útikalauz stopposoknak* felirata), ha valami első pillantásra nem nyilvánvaló. Lehetetlen néhány oldal elolvasása után a téma szakértőjévé válni. Gondoljanak rá úgy, mint egy jutalomra, egy *finom bonbonra*. Egyik nap választ egy csokist, másnap marcipánost vagy sóska-ramellást. Mindenkinek más ízlik. Ezek csak kóstolók. Ha tetszett a fejezet, a könyv végén talál egy listát a népszerű szakkönyvekről, illetve további hivatkozásokat arról, hol nézzen utána és honnan merítettem ihletet. Nem akartam a főszöveget tudományos vagy népszerű irodalomra való hivatkozásokkal teletűzdelni. Ha nem tetszik az első falat, nyugodtan ugorjanak át egy másik fejezetre. Minden fejezet elején található két idézet. Az első elgondolkodtató, a második pedig inkább szórakoztató.

Mi köti össze a fejezeteket?

Három dolog. Először is, az a meggyőződés, hogy a *tisztességes tudományos megközelítés* még mindig a legjobb módja annak, hogy megértsük a körülöttünk lévő világot. Másodszor, hogy *kíváncsinak* kell maradnunk, ha előre akarunk lépni. Maradjunk nyitottak, különben megrekedünk a múltban. Harmadszor, hogy nem kell bemagolnunk a telefonkönyveket, inkább ismernünk kell *néhány kulcsfontosságú fogalmat, és tanuljunk meg kritikusan gondolkodni*.

Azoknak, akiket ez az érvelés nem győzött meg, és inkább ragaszkodnak az összeesküvés-elméletekhez, valamint a hoaxokhoz: 42 a könyv fejezeteinek a száma, 7 a világ csodáinak száma. Ez összesen 49. A 49-es szám = 8 + 12 + 9 + 12 + 8. Ha visszafelé vesszük az angol ábécét, a 8. betű az S, a 9. az R lenne, a 12. pedig az O. Akkor 8 + 12 + 9 + 12 + 8 = SOROS.

Önök szerint ez véletlen egybeesés?

I.
HOGYAN OSZLIK EL A PÉNZ
A VILÁGBAN?

A NEMZETEK GAZDAGSÁGA, AZ IPARI FORRADALOM
ÉS AZ ESZMÉK HATALMA

